

# ЕДНО ДОСТАТЪЧНО УСЛОВИЕ ЗА ЕДНОЗНАЧНИ РЕШЕНИЯ НА ФАКТОРНИ ПРОМЕНИ НА СРЕДНИ РАВНИЩА

Емил Христов\*

**РЕЗЮМЕ** *Всяко средно равнище на някакъв процес през дадена година или период се разглежда като интензивна характеристика на процеса. Когато тя представлява средно равнище от групирани данни, нейната промяна се дължи на три влияния или ефекти: на промените на груповите равнища на процеса, промените на относителните дялове на тези равнища и съвместните, но само еднопосочни промени на равнищата и дяловете. Изведено е едно достатъчно условие за еднозначно решение на посочените влияния. В този смисъл настоящата статия е продължение на анализа на факторните промени на стойностни (абсолютни) величини в предходната ми статия в сп. "Статистика" - бр. 3/2008.*

**ВЪВЕДЕНИЕ** В предходната статия е представен факторен анализ на промяната на всяка абсолютна величина, която може да се изрази като произведение на интензивна с екстензивна характеристика. В разгледания пример за обема на произведената продукция интензивна характеристика е средната производителност на труда на едно заето лице, а екстензивна - броят на заетите, които създават продукцията. При тези условия се анализира промяната (прирастът или намалението) на произведената продукция през една отчетна спрямо друга (базисна или предходна) година. С най-елементарния факторен анализ се обяснява каква част от посочената промяна се дължи само на промяната на интензивната характеристика (производителността на труда), каква част - само на промяната на екстензивната характеристика (броят на заетите) и каква част е резултат от еднопосочните промени (увеличения или намаления) на производителността и заетите. Логиката на този анализ се обосновава икономически и чрез нея се извежда едно достатъчно условие за еднозначно и точно решение. Според него промените на двата факторни показателя, за краткост наречени фактори - производителността на труда и броят на заетите, обуславят поотделно два нетни или чисти ефекта. Всеки от тях се определя чрез произведението на промяната на единия факторен показател с по-малкото (базисно или отчетно) равнище на другия фактор. Логически е абсолютно необосновано да се използва по-голямото равнище на другия фактор, защото то включва също

---

\* Дин, ст.н.с. I ст.; e-mail: [emil\\_hristov\\_37@hotmail.com](mailto:emil_hristov_37@hotmail.com) .